

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

4. Պոլսոյ համար Տարեկան հաճախողներ
դերձ Օրաբերքով 180 դր.
Վեցամսեայ ,, ,, 100 ,,
Գաւառաց համար Տարեկան հաճախողներ
դերձ Օրաբերքով 200 ,,
Վեցամսեայ ,, ,, 100 ,,
Մեծ քիւրճ ,, 2 դր.
Օրաբերք ,, 20 փր.

Ծանուցանց տողը մեկ անգամի համար
3 դր. երկու անգամի համար 2 դր.
Դուրս գալիս լրագրաց համար ծախս
քը Խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրաց վերաբերեալ համակ կամ որ
եւ իցէ գրութիւն Խմբագիրը Տնօրէն
նիկ պիտի ուղղուի. եւ համար ծախս
քըն ալ զրկուիմ վրայ է:

Լ. Զ. Դ.

Թե՛ մայրաքաղաքիս և թե՛ գաւառաց մէջ գտնուած մեր արդոյ բաժանորդներէն որոնք որ լրագրոյս տարեկան գինը չեն վճարած, կը խնդրուի որ անյապաղ վճարելու բարեհաճին եւ թէ կուզեն որ լրագիրը կանոնաւորապէս ձեռքերնին հասնի:

Ես խնդիրը գլխաւորապէս կուղղենք Նիկոմիդիոյ, Իգմիրի, Տրապիզոնի, Վարնոյ, Հալապի և այլն բաժանորդաց, որոց մեծ մասը գեւ. չեն վճարած ներկայ տարեկանը:

Իսկ անցեալ և առջի տարիներէն պարտք ունեցող ազգայնականներուն և չօրականներուն կը ծանուցանենք, որ եթէ մինչև տարւոյս վերջն իրենց պարտքը չհատուցանեն, անուննին լրագրոյս մէջ պիտի հրատարակենք, որպէս զի ազգն և աշխարհ ամենայն տեսնէ և հասկնայ թէ կարգացած լրագրին գինը տարիներով վճարել չուզող անձինք՝ ազգային կամ հասարակային գործոց մէջ ի՞նչ աստիճան վստահութեան և համարման արժանի կրնան ըլլալ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 26 ՆՈՅՄԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Արիւտեան եկած վերջին կարեւոր լուրն է կայսերական զօրաց Երբասի վանքն առնուել, որոց մանրամասն պատմութիւնը մեր ներքին լուրերուն մէջ կրնանք տեսնել: Տակաւ առ տակաւ ապստամբութեան կայանները զօրաց ձեռքը կանցնին, և յունական աղբիւրներէ ելած լուրերուն չափազանցութիւնները կը տեսնուին: Բայց այսու ամենայն ապստամբութիւնը վերջանալու մօտ է կրնա՞նք ըսել: Եւս ասոր պատմաբանը տակաւին երկբայեկ կը թուէր քանի որ ապստամբաց բուն գլուխները՝ Բօլմեհ, հաճի Միլիսի, և այլն, զի մագրութիւնը մէկ ամբար տեղէ մը միւս տեղը կը փոխադրեն, և գուրակէ իրենց զաղտնի օգնութիւնները կը հասնին: Ապստամբական կառավարութիւնը՝ կղզին նաւային պաշարման իլիճակի մէջ գրած էր բաց իմէկ երկու գլխաւոր նաւաւ հանդիսներէն: Բայց անցեալ շաբաթ ներքին մէջ օգերուն գէշութենէն օգուտ քաղելով՝ ապստամբաց կուսակցները կրցեր են սակաւ ինչ միջոց և պատերազմողներ Արիւտ հանել: Ես շարժում մայրաքաղաքէն մէկ երկու պատերազմական նաւեր ալ գացին Արիւտի նաւատորմն աւելի զօրացնելու համար, որով նաւային պաշարումն ալ աւելի ազգու վիճակի մը մէջ դրուելով՝ այսուհետեւ գլխաւորութեամբ օգնութիւն չկրնար հասնիլ ապստամբաց: Եւ այժմ փութանք ըսելու որ քաղաքականապէս Արիւտի ապստամբութիւնն իր կարեւորութիւնը կորուսած է, և կայսերական կառավարութեան իր երկրին մէջ ելած

ապստամբութիւն մը զսպելու իրաւունքը եւրոպական տերութեանց կորմանէ յարգուելով, տարակոյս չմնար որ վաղ կամ անագան կիրիտցիները զենքից պիտի ըլլան:

Նեադիրը կարեւոր լուրերուն հետ երբեմն ալ զարմանալի, սխալ և շինծու լուրեր ալ կը հաղորդէ: Ես պէս ասա անցեալները կը ծանուցանէր թէ Ենդղոյ թագաւորանոց Ապրէսի իշխանը ձիէն վար ի յնալով մեռեր է: Բայց ստուգուեցաւ որ սուս էր և երկու համաձայն բառերու շփոթութենէ յառաջ եկած էր, շփոթութիւն մը որ հեռագրական լուրերու մէջ յաճախ կրնայ պատահիլ: Ուրիշ հեռագրիներ ալ Մաքսիմիլիանոս կայսրը Մէքսիկայէն կը հանեն, կը վերադարձնեն: Բայց թողով որ ասոր վրայ քիչ մ'աւելի վարը խօսինք, ահա ուրիշ հեռագիր մ'ալ որ Ա. Պօլսէն նոյ. 29 թուով եւրոպական լրագրաց զրկուած կը գտնենք:

«Ապագային թէ Գուլատ փաշայի նախագահութեամբ նոր պաշտօնէութեան մը կազմութիւնը հաւանաբար կը թուի:

«Արտուր թէ Բ. Գուլատ պատմութիւններ կը տեսնէ սահմանադրական գրութիւն մտքները և միտք ունի երբ Արիւտի մէջ գտնուած պաշտօնատարները փոխել կայն:»

Ուրիշ ելած է Բ. Գրան սահմանադրութիւն մը պատրաստելու լուրը՝ եթէ ոչ հեռագիրը զեղովն երեւակայութենէ: Բայց արտաքին կարգի լուրերն ալ երբեմն հաստատութիւն կը գտնեն, և թերեւս այս ալ եթէ ոչ հիմա՝ գտնէ որ մը հաստատուի: Եւս կու ամիս յառաջ ո՞վ կը հաւատար որ Լազիպոսի մէջ ազգային խորհրդարան մը պիտի բացուի: սակայն բացարձակ կառավարութեանց ներքեւ ամեն բան հնարաւոր է, և եղբայրացիները որք Փարսեանի ժամանակներէն մինչև հիմա ազատութեան անուր լաճ չեն: Եւ սահմանադրութիւն, խորհրդարան, երեսփոխան ի՞նչ ըսել է չգիտեն, Փոխարքային խորհրդական կամօքն երեսփոխանաց խորհուրդ մը կանոնաւոր, որ թէ և ընդհանուր քուէարկութեամբ ալ ընտրուած չըլլայ, բայց և այնպէս նոյն բացարձակ իշխանութիւնը՝ յորմէ ինքը յերեւան կուգայ՝ մեղմելու սահմանաւած է: Երգարեւ ժամանակին նշաններէն մէկն ալ այս ըլլալու է:

Իսկ իսկ Բաքուի վաշտան նոյ. 27ին երեսփոխանաց խորհուրդը բանալով ձառ մը խօսեր է, որով յիշել կուտայ թէ իր հօրը՝ Մէհմետ Երէկ վաշտանի կատարած գործին նպատակն էր Լազիպոսի մէջ արդի ընկերութեանց համաձայն իրաց վիճակ մը յառաջ բերել: Եւս գարեւ Մէհմետ Երէկ վաշտան այն մարդոցն էր որք իրենցմէ ետեւ աշխարհի վրայ նշանաւոր հետք մը կը ձգէ: Ո՛ր է Մէհմետը երբեմն օրուան և արեւի Լազիպոսը: Եւս երբեք արգելաւոր երկիրը չէր կրնար անիշխանութեան և

անշքութեան մէջ իրարմիւր աշխարհագրական գիւղը չէր ներքի որ երեսի վրայ մնար: Եթէ Լազիպոսի ներքին չքարաւաճէր, տերութիւն մը չգիտի պակսէր որ վայն ձեռք անցնելու փառասիրութիւնը չունենար: Այսպէս գաղղիացւոց 1798ին արշաւանքը, ուր թէ և Ե. Նաբոլէոն իր պատերազմական հանձարը փախցնելու ասպարէզ մը գլուխ առ, բայց Ենդղոյ նախաձեռնութիւնը ու մեծ աշխարհակալին Եւրոպա գաւառը վերադառնալու հետքէն հանեց զայն Մէհմետ Երէկ հանձարն այն եղաւ որ Եւրոպական քաղաքակրթութեան այնչափ մօտ եղած երկրի մը մէջ հին բարբարոսական գրութեանց շաւրտակութեան անհնար ըլլալն հասկնայով՝ գործնական բարեկարգութեանց ձեռք զարկաւ, որոց բազմաթիւն հետեւողը կը տեսնուի հիմա: Մշակութիւնն ու երկարութեանը երկրին մէջ վաճառականութիւնն օր քան քան կը ծաղկեցնեն: Կենաց և ընչից ապա՝ հոյութիւնը նորանոր ձեռնարկութեանց քաջալեր կուտան, և Սուլէյման փաշայի բացուիլը Լազիպոսի համար մինչև ցարդ նմանը չտեսնուած բարգաւաճութիւն մը կը խոստանայ: Նիկիոյ պէյերը եթէ գիտնային Մէհմետ Երէկ օրինակին հետեւել, և յիշ. գարուն մէջ ալ նախընտրեալ գարնելու բարբարոսութեան և կրօնական մեղքանքութեան չհետեւէին, թերեւս հիմա իրենց անկախութիւնը տակաւին կրնային վաշտել, և իրենց երկիրը քաղաքական գաղութականութիւն մը չէր ըլլար: Բարձր. Իսմայիլ փաշան իրաւունք ունի ուրեմն իր հօրը կատարած գործին վրայ պարծելու, և հասարակաց բարեգաւաճութեան աշխատելու համար իրեն տուած խոստումն ու երկրին կարեւոր գործերն երեսփոխանաց ժողովին վիճաբանութեան յանձնելը նոր գրաւակները կուտան Լազիպոսի յառաջ ղեկավարութեան:

Բայց եթէ սահմանադրական գրութիւնը Լազիպոսի մէջ գեւ. հասուն նաւաւ կարօտ է, Բուսնիոյ սահմանադրութիւնը Եւրոպայի ամենէն կատարելանքն օրինակուեցաւ, և հոն ամեն տեսակ ազատութիւնները լիովին երաշխաւորուած են: Արդոյս իշխանին համեմէն ետեւ ազգային ժողովը սահմանադրութիւն մը խմբագրեց, զոր իշխանը երգմամբ վաւերացոյց: Եւս ընտրութիւնները կըլլային, մինչքեւ իշխանը Ա. Պօլսէն եկաւ, և հիմա հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ իշխանը նոյ. 16/28ին Պօլսէն խորհրդարանները բացեր է: Եւս առթիւ իշխանին խօսած ձառը Բ. Գրան գերիշխանութիւնը կը ձանչէ Փարսիի գաղափարութեան սահմաններուն մէջ, և կը ծանուցանէ թէ զրացի տերութեանց հետ յարաբերութիւնները ինչպէս աղէկ վիճակի մէջ են, թէ Բ. Գուլատ իր ժառանգական իշխանութիւնը կընդունի, և տերութիւններն ալ այս պայմանաց հաւատարիմ գործադրութիւնը կըլլալ:

Խաւորեն: Բուսնիոյ անդորրութեան համար տակից աւելի ապահովել խօսքեր չեն կրնար ըսուիլ: Մոլտո-Ալպաքիացիք իրենց նպատակին հասան: Իրենց այնչափ բաղձադաճ օտարազգի իշխանը ձեռք ընդին՝ երկտատար, արթուն, ազատասէր, համարձակ և ձեռնարկած գործը կատարող իշխան մը: Տա՛ր երկիրը որ Վանուրի եղբորն այսուհետեւ երկարութեան յառաջդիմական շուրջ չեն լսուել և ոչ թէ թնդանօթաց բոմբիւնը, ինչպէս շատ անգամ պատահած է:

Եւրոպական ինքրոց կարգին մէջ այս օրերս անհրաժեշտ կերպով ներկայացան է Զուլի խնդիրը: Տակաւին քանի մ'օր ալ, և ահա յաւիտեական քաղաքին մէջ գաղղիական զինուոր մը չպիտի գտնուի, և Ս. Պապն, ու իր ժողովուրդը՝ հովին ու հօտը միայնակ պիտի գտնուին իրարու դիմաց: Վաղը զիս և Խաւրի կրկին և կրկին յայտարարութիւններ կրնան իրեն սեպտեմբեր 15 ի գաղափարութիւնը ճշտել պիտի գործադրեն: Թէ երկուքն ալ միջամտութիւն չպիտի ընեն Զուլի գործէրուն: Թիւրքի աղբուրեաց կողմանէ Գիօրէնցա զինուած Ֆիլօրի գործադրար նոյն ապահովութիւնները կրնուին:

Եսու ամենայնիւ Ս. Պապն անհանգիստ է և ինչ ընկերք չգիտեմ: Նիկիոյ թերեւս ու անդրադառնալովն այս տկարութիւններէն օգուտ քաղելով Վալիականի մէջ ինքնիշխան ազգեցուցութիւն կը բանեցնեն, և բնաւ զիջում մը բնաւ քաղաքային բարեկարգութիւն մ'ընդունել չեն ուզեր: Վապուրութեան արդի ընկերութեան հետ հաշտեցնել անկարելի պիտի ըլլայ: «Ալ կարեւոր աւան քանակութիւն կը ցրէ: Բայց ալ զի ընկերութեանց սկզբանց մէկն ալ այն է թէ ժողովուրդը իրենց բաղձին տէր են, և ընդհանուր քուէարկութեան միջոցաւ կրնան իրենց յարմար դատած կառավարութիւնը ընդունիլ: Եւս սկզբունքը՝ Եւրոպիոն Վ. ի պէս պաշտպաններ ունի, որ թէ և անոր աւան տեղ գործադրութիւնն իր վրայ առած ալ չըլլայ, եթէ ժողովուրդը զայն գործադրելու ենք և կարենան գործադրել, չարեւելու գտնուի: Զուլի ժողովուրդը՝ կղերական կառավարութեան բռնութիւններէն ձանձրացած՝ ազատութիւն և քաղաքային բարեկարգութիւններ կը պահանջեն և Ս. Պապը չտար, ուստի եթէ գաղղիական միջամտութիւնը վերջանալէն ետեւ ելնեն ընդհանուր քուէարկութեամբ Զուլի խաւրիոց հետ միացնեն, չկրնա՞նք ըսել որ քաղաքականութեան մէջ «կատարուած իրողութիւն» մ'ալ պատահի, և համայնեցիկ ու Խաւրի իրենց բաղձանքին հասնին:

Եւս այս կարծեաց հաստատութիւն կուտայ պաշտօնէից զուլի Վ. Ուրբաղովի Խաւրի քաղաքապետաց ուղղեալ մէկ նոր շրջաբերականը: Վ. Ուրբաղովի կրէ թէ «քաղաքակրթեալ աշխարհի մէջ իր նմանը չունեցող եւ

կեղեցական իշխանութեան մը կենսա-
կան գործութիւնը փորձելու համար վեր-
ջին փորձ մ'ալ պիտի ըլլայ Խաչիկ
և Պաղտիկ իրենց գաղտնիքը կը պահեն
և Պաղտիկ կըսեն. « Եթէ կրնաս քու
ժողովուրդը պահէ անոր սերը գրաւե-
լով », բայց եթէ ասիկա անկարելի ըլ-
լայ, երկուքն ալ յանցանք չեն ունե-
նար. աշխարհական իշխանութիւնն ինք-
իւրն կ'իյնայ. « Թող Խաչիկա իր խոս-
տումը պահէ, կը յարէ Պ. Պաղտիկ-
ը, և իր իրականաց յաղթութիւնն ան-
երկբայելի է »:

Իրականութեամբ Լեւոնի մը
տատանման ժամանակ կը պատահէ, և իր
քոյրը կոչած կղզւոյն (Սիմօն Եղիշ) մէջ
պատահականութեան խրատներն ար-
դիւրեւ համար նոր զօրագունքեր կը
զոհէ. Ֆէնիանութիւնն ալ Լեւոնի մէջ
մէջ ուրիշ գծաւորութիւններ կը հա-
նէ, և Լեւոնի ու Սիմօնի միջև
հանգաց մէջ խռովութիւն կը սերմա-
նէ. Լեւոնի մէջ ծանուցներ էինք Ֆե-
նիանի Քառասուամեայի մէջ ըրած մէկ աս-
պատակութիւնը, ուրիշ ուրիշ հետե-
ւանք չեղաւ. բայց եթէ սա, որ քանի
մը Ֆէնիանը գերի բռնութեամբ դատ-
ւեցան, և անոնցմէ երկուքը Լեւոն և
Մար-Մահան, Թորոնթոյի եղբունա-
դատ ատենանէն իմաստաւորութեան
Խաչիկն եկած հեռագիրները կը ծա-
նուցանեն թէ ուրիշ ձերբակալ եղած
Ֆէնիաններ ալ մահուան դատաւար-
տուած են. Երբ որովհետեւ Իրան
տաղիք Միացեալ Մահանգաց մէջ
բաւական մեծ բազմութիւն մը կը կա-
մեն, և իրենցմէ շատերն ալ Ֆէնիան
են, ասկից կրնայ անոնց ազդեցութիւ-
նը մակարեւելի. Նոյնն իսկ իսկապէս
ու իր պաշտօնակներն ալ Ոստիքա-
ներէն կրած հարուածներուն դարման
մը տանելու և ժողովուրդեան վրայ իրենց
ազդեցութիւնը ձեռք ձգելու համար
կ'սկսին արտաքին խնդիրներ յուզել,
Ֆէնիանի և Դուարեղեաց պաշտպան
կանգնել, և Լեւոնի նաւահանգիստ
ներէն ելած հարաւային ծովասպառակ-
ներուն ամբարշտեաց տուած քննադ-
պահանքները վերանորոգել:

Ըսկէց յառաջ կուգայ որ Պ. Սի-
մոն Սիմօնի մեղքերն անգլիական դես-
պանին ծանուցագիր մը զոհելով, մահ-
ուան դատաւարտեալ Ֆէնիաններուն
Միացեալ Մահանգաց քաղաքացի ըլ-
լալը պատճառ բռնելով կը պահանջէ
որ իր կառավարութեան յանձնուին,
Է. Էրման զօրագունն ալ Մեքսիկա կեր-
թայ Դուարեղեաց անկեալ բաղդը
վերականգնելու համար. Ուստի Մար-
թիմիանոս կայսրը թէ և առ այժմ Լե-
ւոնի ալ դարձած չըլլայ, գրեթէ ան-
հրաշքն է որ առանց օտար օգնու-
թեան կարենայ հասարակապետականաց
դէմ դնել և իր գահը կանգուն պա-
հել. « Նոյն իսկ գաղղիական այն թեր-
թերն ալ որք ամենէն աւելի պաշտպան
կը կանգնէին Մեքսիկայի կայսրութեան
և անոր վրայ մեծամեծ յոյսեր կը յայտ-
նէին, հիմա բոլորովին վհատութեամբ
և յուսահատութեամբ կը խօսին Մար-
թիմիանոս կայսրն ուղղութեան ու զայն
ընդունելու քուէ տուող Մեքսիկացի-
ներուն շատը հիմա դատաւիք եղած են,
և գաղղիական զօրաց մեկնելէն ետեւ
նոր նեղուկ մը չմնար. Մարթիմիանոս
կայսրն այս անգամ Մեքսիկայի մայրա-
քաղաքէն ելնելը պարզ կամ ըստ ումանց
կեղծ ծանապարհորդութիւն մ'է եղեր
երկրին մէկ կողմը, որպէս զի Պաղտի-
կէն գաղտնի Քառասուամեայ զօրագետը
չտեսնէ, որ գաղղիական զօրաց մեկնե-
լուն վրայ պիտի խօսի իրեն հետ. բայց
ըստ հասարակայն է որ քիչ օրէն իրօք
պիտի թողու Մեքսիկա, միւսանգամ
չվերադառնալու կերպով:

ՀԵՌԱՐԱՆՈՒՐԲ

Փարիզ 30 նոյ.

Վիեննա. Փարիզի գաղաքագրութիւնն

ստորագրող բոլոր տէրութիւններն հաւա-
նութիւն տուին Բուխարէի իշխան ճան-
չելու մասին Աւստրիոյ ըրած առաջարկու-
թեան:

Լեւոնի մը. Իդիւր 44. Մարտիկա. Խո-
ղակ Սիրայի 26 30—27 30. 30րէնը 40
բռնուի:

Օսմ. ընդհ. պարտք
Փարիզ 33—33. 20
Լոնտոն 32 1/2:

Փարիզ 1 դեկտ:

Մարտիմիանոս կայսրն հրաժարե-
ր է Օրիգապայի մէջ եւ քիչ օրէն Եւրոպայի պիտի
դառնայ:

Մարտիկա. շատցորէն կը հասնի, եւ
իջնելու հաւանական է: Մետաքս թուր. Խո-
ղակ Սիրայի 26 75:

Օսմ. ընդհ. պարտք
Փարիզ 33 40
Լոնտոն 32 1/2—32 1/2:

Փարիզ 4 դեկտ:

Նաբոլիի Ժուզեպէ լորտիքը կը ծանու-
ցանէ թէ Սիմօնի մէջ իր նախագահն
սպաննողներէն մէկը՝ Սիմօնի անունը՝ Ե-
րիպտական Աղէքապարի մէջ բռնու-
ն է: Լոնտոն 3 դեկտ. Լոնտոնի օրինաց
բարեկարգութիւն պահանջելու համար պատ-
րաստուած մեծ ցոյցը կատարուեցաւ առանց
բնական անկարգութեան:

Հոսմ. գաղղիական զօրաց մեկնելն այս
առաւօտ սկսաւ:

Օսմ. ընդհ. պարտք.
Փարիզ 33 33 15
Լոնտոն 32 1/2:

Փարիզ 5 դեկտ:

Օսմ. ընդհ. պարտք. 33—32. 75
» ֆոխառութիւն 1863ի 270
» ֆոխառութիւն 1863ի 268

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հանեալէն նոյ. 30 թուով հետեւ-
եալը կը գրեն Քուրաիէ Կ'Օնիան ը-
րագրին:

« Ուրբաթ գիշեր կայսերական տես-
չին կողմանէ տեղեկագիր մ'եկաւ հոս,
որ կը ծանուցանէր թէ կայսերական
զօրքերը Բեթլեհէմն չորս ժամու չափ
հեռու Երբաթի վանքին վրայ յարձա-
կեր են, որ ճշմարիտ ամբողջ մ'է:

« Կայսերական զօրքերը նախ թըն-
դանօթի հարուածներով վանքին պա-
րտաւոր մէկ կողմը փնջին, և երբոր
խրամառները երկ խուռօթիւն, յանկարծ
սպառաժմէնք երեք ական բռնկեցուցին
Երկուքը վանքին բակին մէջ գտնուած
կայսերական զօրաց մօտ պայծերով ա-
նոնցմէ շատեր սպաննեցին. Իսկ երբոր
զը վանքին ներսի կողմը բռնկելով՝ չէն-
քին մէկ մասը կործանեց և բազմաթիւ
սպառաժմէնք վրատակներուն ներքեւ
թաղուեցան: Եւս դէպքէն ետեւ զօ-
րքերը վանքին առին, և հինգ վեց հա-
րիւր պատմամբ դտան հոս, որք կուռե-
լով մեռան:

« Հարիւրի չափ կանայք և ման-
կուք՝ որ վանքին գետնապարիսպուն մէջ
պահուցուած էին, կայսերական տես-
չին հրամանաւ Մեսի տարուեցան,
որ վանքէն մէկ ժամու չափ հեռու
գեղ մ'է:

« Կը հաւատան թէ այս կռուին
մէջ տաճիկներէն 78 մարդ մեռեր և
160ի չափ վիրաւորուեր են:

« Կայսերական տեսուչը վանքին վը-
րայ յարձակելու վերջին հրամանը տալէ
առաջ՝ երկու պաշտօնակալ զեկեց ա-
պրտամբներն յորդորելու որ հնազան-
դութեան դան, բայց անոնք հրայանի
հարուածներով պատասխանեցին յիշ-
եալ պաշտօնակալաց, և մէկը վերաու-
րեցին: Երբոր զօրքերը վանքին մէջ մը-
տան, նորին հրաւեր կարգաւորեցաւ
յուսաց որ գէնքը վար դնեն և արիւն-
հեղութիւն չըլլայ, բայց անոնք կրակը
շարունակեցին: Եւս ժամանակ սոսկա-
լի կռիւ մ'եղաւ և ապստամբները շար-
դուեցան:

« Երկուսուքի գնդապետ մը՝ Բե-
շատ պէյ՝ և Օսմանեան որսորդ զօրաց
հազարապետ Է. Է. Է. պէյ՝ ամենէն

առաջ խրամառին վրայ երկողներն են:
Կայսերական տեսուչը վանքէն քանի մը
հարիւր քայլ հեռու կեցած էր իր մար-
դոց հետ: Եւսնցմէ ալ չորսը վերաւոր-
ւեցան, մասնաւորապէս իր Պարաքու-
լաքը: »

« Նոյն քաղաքէն Լ. Կ. Թիւրքի լրագրին
գրուած նամակի մը մէջ ալ հետեւեալը
կը կարդանք:

« Քանի մը զօրականք և ստորին
պաշտօնակալք հրապարակաւ պատժը-
ւեցան և աստիճանէ ձգուեցան, առա-
ջիններն աւարառութիւններ ըրած ըլ-
լանուն և վերջիններն ալ զանոնք ար-
դիւրած չըլլանէն համար:

« Եսոր վրայ կայսերական տեսուչն
յայտարարութիւն մը հրատարակեց,
որով կը ծանուցանէ թէ հնազանդեալ
անձանց հողին համ տան մէջ ամենա-
փոքր աւարառութիւն մ'ընող զինուո-
րականը մահուամբ պիտի պատժուի:

« Մարտուն մէկը՝ արաբի մը մէջ
հռնած քաղաք յոյն պառաւ մը վերա-
ւորած և տղայ մ'սպաննած ըլլալով՝
իշխանութեան կողմէ փնտռուեցաւ, և
գտնուելով՝ հարցաւորուի երկարութեամբ
է. Պառաւէն վերջն ալ բժշկուելու
վրայ է:

« Կայսերական տեսչին այս արդա-
րակորով և անհառ վարմունքը խիստ
բարի արդիւնք կունենայ: »

Մայրաքաղաքէն Պէթլեհէմի Լե-
տերանտան լրագրին գրուած նամակի
մը մէջ կը կարդանք:

« Սիրիոյն բերուած երեք հեղե-
նացի գերեաց վրայ Օսմանեան կառա-
վարութեան կողմանէ խտուութիւն բա-
նեցնելու խորհրդէն շարժեալ, աղքե-
ցութեան տէր պաշտօնական անձինք
ուզեցին Բ. Գրան քով առանձնակի
բարեխօսել ի նպատակ անոնց. Բարձր
Եւրի փաշան պատասխաններ է թէ կա-
ռավարութեան միտքէն չանցնիր որ
յիշեալ գերեաց նկատմամբ ուրիշ կեր-
պով իր իրաւունքն ի գործ դնէ, բայց
կուզէ միայն զանոնք արգելու մինչև որ
անոնց կողմանէ դարձեալ զէնք առնելու
վրայ չունենայ: Եւս այժմ խիստ մեղ-
մուտեամբ կը պահուին: Ոստիկանու-
թեան պաշտօնատեսներ հանգիստ բնա-
կարան մը և սպասաւոր մը տրուած է
իրենց. Բ. Գրանը ի նոյն օրինակ պա-
տասխան մը տուել է իմա Սիմօնի
Մահանգաց գետնական, որ ընդհան-
րապէս բոլոր Սիրիոյի գերեաց վիճա-
կին վրայ մասնաւոր կերպով կարեկից
գտնուեր է: »

Մայրաքաղաքէն Եւրոպական ը-
րագրաց ըւր կը տրուի թէ Բ. Գրանը
մերժեալ է յուսաց գետնական խնդիրը,
որով Սիրիոյի մէջ գերի բռնուած հե-
ղեանցներուն իրենց կառավարութեան
յանձնուելը կը պահանջէ: Երբպատ-
կան զօրաց հրամանատար Խաչիկ փա-
շան պատերազմի մը մէջ զարնուելով
մեռեր է:

Քեղեղեան մեծայարգ Տաթթոր
հարութիւն պէյը Հանեալէ կայսե-
րական զօրաց առաջին բժիշկ անուանե-
ցաւ և այսօր մայրաքաղաքէն կը մեկնի:

ԼԵՎՈՆԻ ՀԵՐԱՆԻ ԴԱՏԱ

Լեւոնի Հերանի դատը ոչ միայն
նշանաւոր է Սիրիոյի կարեւոր գործերուն
վերաբերեալ ըլլալուն համար, այլ և
միւս կողմանէ ուղղութեան արժանի
է՝ իրրեւ առաջին նախագահ Տաթթորանի
մէջ ալ կարեւոր լրագրի մը դէմ կառա-
վարութեան կողմանէ բացառած դատի
մ'օրինակ: Եւս կրկին նկատմամբ հարկ
կը համարենք Բ. Գրան լրագրական
յանձնաժողովին ատենագրութեան քաղ-
ւածք մեր ընթերցողաց հարգող:

Լեւոնի Հերան իր դատին պա-
մուտիւն ուրիշ կերպիւն ներկայացու-
ցած ըլլալով, լրագրական գիւնար յան-

նաժողովին բուն ատենագրութիւնը հը-
րատարակել տուաւ. բայց Լեւոնի Հե-
րան ալ Լ. Կ. Թիւրքի լրագրին ուղղած
նամակի մը մէջ, զոր յիշեալ թերթը
հրատարակած չըլլալուն համար ինք հը-
րատարակեց, ատենագրութեան մանա-
ւանդ վերջին մասին դէմ կը բողբոքէ,
ինչպէս որ Յանձնաժողովը վճռին դէմ
ալ բողբոքած էր:

Եւս այժմայս կարեւոր դատին վրայ
մեր կողմանէ խորհրդածել զանց ընե-
լով, ատենագրութեան քաղաւածք մի-
այն յառաջ բերելու ատեն կը համա-
լինք:

Յանձնաժողովը առաջին նիստին մէջ
Լեւոնի Հերանի խմբագիր Պ. Մա-
քոն՝ նախագահին ուղղեալ նամակ մը
կը կարդայ, ուր կըսէ թէ իր լրագիրը
ներկայ լրագրական օրինաց հաստատ-
ուելէն յառաջ հիմնուած է կայսերական
հրամանագրով, թէ ներկայ օրէնքը Լե-
վոնի Հերանի հաստատութեան ատեն
անձանց եղած պատիժներ կը տրա-
մադրէ, թէ ինք այն պատճառաւ այն
օրէնքին հրատարակութեան ժամանակ
բողբոքած էր, թէ Յանձնաժողովին իրա-
ւասութիւնը չձանչըր և թէ Լեւոնի
ընդհանուր հիւպատոսին հրամանը մի-
այն յարգելով ներկայացեր է:

Յանձնաժողովը խորհրդակցելէ ե-
տեւ լրագրական օրինաց ճիշդ յօդու-
ածին համեմատ որոշեց թէ Լեւոնի Հե-
րանի ներկայ օրինաց հրատարա-
կութեան առաջ հիմնուած ըլլալը չը-
կրնար զինք նոյն օրինաց արամագրու-
թիւններէն ազատ պահել:

Յետոյ լրագրական գիւնարին գլուխ
Մեծ. Յօհաննէս Էֆենտիս Լեւոնի Հե-
րանի դէմ ամբաստանութեան գիրը
կարդաց, որ ինչպէս արդէն ծանուցած
ենք՝ երկու կէտ կը պարունակէր. « Սի-
րիոյ իշխանութեանց դէմ վատահամ-
բաւութիւն » և « սուտ լուրերու հը-
րատարակութիւն »: Եւս ամբաստա-
նութեանց գլխաւորապէս պատճառ տը-
ւած էր Սիրիոյն գրուած և Լեւոնի Հե-
րանի մէջ հրատարակուած նամակի
մը հետեւեալ մասերը:

Հանեալ 28 հոկտեմբեր:
« Եւս վերջնոց (Վ. Կ. Թիւրքի պատե-
րագրին մէջ գերի ինկած կրկնուցող) մէջ
երեք կամուրդներ կային զորս տաճիկ-
ները պաշարեցին, և առաջին անգամ
բռնուածները կտոր կտոր ջարդուեցան:
Իսկ միւսներն իրենց զինքն սպաննեցին
որպէս զի նոյն բաղդը չկրնէ:

« Թերեւս տեսուչը (բարձր. Սի-
րիոյ Մուսթաֆա փաշան) մասնաւոր
հնազանդութեանց կարեւորութիւնը չա-
փազանց ցոյց տայ, և Վ. Կ. Թիւրքի
բայց կատարեալ յաջողութիւն իրրե-
նը հանուր նուաճում մը և ապստամբու-
թեան վախճան ներկայացնէ, որովհե-
տեւ հոս շատ ուրախութիւններ ընել
տուաւ և 21 թիւանթի նետել տուաւ:

« Բայց անոնցմով մարդ թող չը-
խարուի. զինուոյ նկատմամբ քրիստոն-
եայները բնաւ զինուորած չեն, սակայն
անոնց արիւթիւնը խորտակել կարելի է
այն պատերազմի երանակով որուն մէջ
զօրքերն աւելի յաջողակ են քան թէ
այն եղանակաւ՝ զոր քաղաքակրթու-
թիւնն օրինաւոր կը համարի, այսինքն
քրիստոնէից ընտանեաց դէմ պատերազ-
մելով: (Հոս մեր թղթակցին պատ-
մածները տպել չենք ուղեր, ծան. խմբ.)
կանայ և մանկանց պահուած տեղերը
կը գտնուին, չպատերազմողները և նոյն
իսկ հնազանդութիւնը կը ջարդուին: Եւս
վայրկեանի Սիմօնի հիւպատոսի պաշա-
պանութեան ներքեւ Քեֆալացի կին մը
կայ, որ տասն մէկ անգէն և ապստամ-
բութեան մէջ չկուռող մարդոց հետ
Վ. Կ. Թիւրքի ընտանեաց ուտելիք տա-
րած ատենին ծանրուած վրայ բռնուե-
ցան և բոլոր մարդիկը թրեւնային Սե-
լիսիոյիներն ալ անոնց արիւնքով լուաց-
ւեցան: Մարդասպանք կրնէ բռնեցին:

սպանեց զմարտիկներն ալ ճամբուն վը՝
լայ զկողմս թողուցին։ Ար լսեմ թէ
Բէֆարայի մօտերը զինուորները քա-
րայր մը գտան ուր երկու հարիւրէն ա-
ւելի կանայք մանկուկնք և ծերունիք
պահուած էին։ Բոլորն ալ թրէ ան-
ցան։

Ըսոր նման ուրիշ դէպքէ մը երկու-
կամ երեք ասորիներու վայրէջքին ու-
նիմ։ քանակ հոգի քարայրի մը մէջ
ապաստանած էին, բոլորն ալ չպատե-
րազմող մարդիկ, որք հրով սպանուե-
ցան։ Արտուի թէ շատ մարդիկ տան-
ջուեր են, որպէս զի իրենց ինչքը պա-
հած տեղերին ցոյց տան։ Ուրիշ
դէպքի մ'ալ մանրամասն պատմութիւն
նը լսած եմ, ուր երկու անձինք՝ մէկն
այլ՝ միւսը կին, հրով խորովուեր են
նոյն նպատակաւ։ Եւս մանաւոր դէպ-
քերն ստոյգ ըլլան կամ ոչ, չիրար տա-
րակցոյ ըլլալ որ իրայ այս վեճակը կայ
և զինուորական իշխանութեանց կողմա-
նէ կը քաջայերուի իրրեւ քրիստոնեայ-
ները վճատեցնելով անձնատուր ընել
տալու միշտ մը։ Մանաւոր Արիտ-
ցի տաճկաց կատարեալ ազատութիւն կը
տրուի այս բարբարոսութիւնները գոր-
ծելու։ Ըստ տարիներէ 'ի վեր հոս
նստող եւրոպացի մը, որ 1821ի և 1830ի
ապստամբութիւնը տեսած է, կը վկայէ
թէ հիմակուան աւերումը, կործանու-
մը, բարբարոսութիւնն ու մոլեռան-
գութիւնն այն ատենուանը կը գերա-
զանցէ։ Թէ անցեալ քանի մ'ալ տիպե-
րուն աւերումներն այն ատենուան ինք
տարուան աւերումներէն աւելի մեծ է։
Յանուն Լատուծոյ և մարդկութեան,
ինչ որ կրնաս ըրէ այս բաները հրատա-
րակելու համար։ Իսկ ինձի գալով,
այս բարբարոսութեանց մէջ տաղտի-
ցած և յոգնած եմ, և ոչ ևս կրնամ
սանկը։ Լատուծոյ տեսնելով՝ մարդս գրե-
թէ Լատուծոյ և Երախանապետութեան
էութիւնէն կը տարակուսի։ Բաւական
չէ որ ինքն քրիստոնեայները հնազան-
դին, զօրացանցած ատեն՝ հնազանդած
գիւղերն յաւարի աւերուեցան և անոնց
մէջ միացողներն ալ ջարդուեցան։

« Իրենց ձախորդութենէն աւելի
կատրելով՝ զօրքերը բանի մ'ալ չեն
խնայեր։ 1829 ին հաստատուած եղի
գործարարները հիմա կը կործանին, և
մարդագեղեցիկները մինչև կարելի եղած
տեղերը հրդ ճարակ կը տրուին, քաղէս
զի ոչ ևս ոչխարը արօտ գտնեն։ Լատ-
ուած ողորմի այս կողմոյն և անոր ինքն
ժողովրդեան։ »

Մեծ. Յօհաննէս Եֆէնտին Ար-
իտի իշխանութիւնները վերագրեալ
հատուածներուն մէջ վատահամբաւ-
եալ՝ և այս թղթակցութիւնն ալ սուս-
լուրերու հիւսք մը համարելով՝ խնդ-
րեց որ լրագրական օրինաց Ի. և Ի.Օ.,
յօդուածներն 'ի գործ գրուին։

Յանձնաժողովը հրաւիրեց Պ. Մա-
քոն որ լրագրական օրինաց Ի.Պ. յօդ-
ւածին համաձայն իր հրատարակած վա-
տահամբաւիչ լուրերն ապացուցանէ։

Պ. Մաքոն պատասխանեց թէ Պաղ-
ղոյ և Եւֆրատ մէջ և ուրիշ տեղեր
ամբաստանութեան ենթակայ եղող ի-
րաց ստուծեան ապացոյցն ամբաստա-
նիչին վրայ կ'ընայ, ուստի պէտք է, ը-
ստաւ, որ Յօհաննէս Եֆէնտին 1. Եվրոթ
Հէրըլտի գրածներուն ստուծիւնը ա-
պացուցանէ։

Յանձնաժողովը խորհելով որ լը-
րագրական օրինաց Ի.Պ. յօդուածին
համեմատ վատահամբաւութեան հե-
ղինակին կ'ընայ զայն ապացուցանել,
և թէ 1. Եվրոթ Հէրըլտի թղթակցու-
թեան մէջ յիշուած իրողութիւնները
ստուծեան կերպարանք ունին, ուստի
որոշեց որ Պ. Մաքոն անոնց ապացոյցն
ալ տալու պարտաւոր է։

Պ. Մաքոն իր թղթակցին պատ-
ուաւորութիւնն ու ընկերական վեճակը
զայն բարոյական պատասխանատուութե-
թենէ ազատ ընելն յայտնեց, բայց հարկ

չհամարեց անոր նամակը ցոյց տալ, և
խնդրեց որ իր ծախքով Արիտի մէջ
քննութիւն մ'ըլլայ պատմուած իրաց
վրայ։

Յանձնաժողովն այս խնդիրը մեր-
ժելով դատին շարունակութիւնը երկ-
րորդ նիստի մը ձգեց։

Եւր. 7/19ի նիստին մէջ Յանձնա-
ժողովը Մեծ. Յօհաննէս Եֆէնտին
հրաւիրեց որ 1. Եվրոթ Հէրըլտի չա-
րամուծութիւնն ապացուցանէ, և այն
ալ բաւ որ հոկտ. 18էն 'ի վեր, երբ
պաշտօնական աղբարարութիւնն մը արը-
ւած էր բոլոր լրագրաց որ օրէնքն յար-
գեն, 1. Եվրոթ Հէրըլտ կայսրութեան
ընդհանուր գործերուն և մանաւանդ
Արիտի վրայ Բ. Գրան դէմ չարակամ
յօդուածներ, ու թղթակցութիւններ
հրատարակած էր, ուստի խնդրեց որ
օրինաց տրամադրած վերջապէս պատի-
ւի տրուի 1. Եվրոթ Հէրըլտի։

Իսկ Պ. Մաքոն 1. Եվրոթ Հէ-
րըլտի պատմութիւնն ընելով կրէ թէ
զայն վատակ ընելու և աղբարարութիւն
ստանալու համար հաստատած ըլլալով՝
չէր կրնար Արիտի գործերուն վրայ լուս-
կեալ, վասն զի իր բաժանորդաց շատն
ալ յոյն էին, ուստի պատուաւոր թղթ-
թակցի մը բռնած էր, և թէ կառա-
վարութեան կողմանէ մինչև հիմա նը-
պատ մ'աւած չէ որ անոր անհաճոյ
ըլլայ գիտնանար։ Եւս իր պատ-
ուոյն վրայ յայտարարութիւն ըլլալ թէ
ապստամբութեան կուսակցաց կողմէն
ընաւ վարձք մ'ստացած չէ, և թէ 1. Ե-
վրոթ Հէրըլտի բոլոր հրատարակու-
թիւններն անկողմնակալ ոգով եղած
են։

Յանձնաժողովը խորհելէ ետեւ իր
դատաւիճութեամբ, որ Երախանութեան
բարձրագոյն Լատին ներկայացած է, և
որով 1. Եվրոթ Հէրըլտի խմբակը 50
լիւրայ տուգանաց դատապարտուեցաւ։

Պատմաբան հրատարակուած ա-
տեն անոր ալ թարգմանութիւնը մեր
ընթերցողաց կը հաղորդենք։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Արմանանք թէ աղբային Սահմա-
նադրութեան վերաքննութիւնը վեր-
ջապէս աւարտելով, անցեալ ուրբաթ
օրը վերաքննիչ յանձնաժողովը անդամ-
ները գումարուեր և վերջին ընթերցու-
մէն ընելով ստորագրելէ ետեւ որոշեց
են տաճկերէնի թարգմանել և Բ. Գրան
ներկայացնել, ուրիշ ալ անշուշտ աղ-
բային երեսփոխանական ժողովը քննու-
թեանը պիտի յանձնուի։

Ար յուսանք որ վերաքննիչ յանձ-
նաժողովը Աղբային տնուր վեճակը նը-
կատելով՝ այս կարեւոր և կրնանք ըսել
ստիպողական գործին ժամ առաջ չկա-
տարմանը հոգ կը տանի։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ
25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1866

1. Խառն ժողովը, որ երկուշաբ-
թի օրերը կը գումարուէր, այսուհետեւ
պիտի գումարի ուրբաթ օրերը։

2. Եվրոթային խնդրոյն համար ու-
րոշուեցաւ Խառնուր եւրոպացիներ
պատրիարքական հրամանադիր լըկել որ
Ա. Պօլսի դպ անմիջապէս Բ. Գրան
նէն ալ հրամանադիր պիտի առնուի,
որպէս զի տեղական իշխանութիւնը
թղթ տայ անոր հոս գալու։

3. Լատուծոյն պաշտօնական կեր-
պով տեղեկութիւն հասած է որ Ար-
իտացոյ եւրոպացիներ տեղական իշխա-
նութեան ձեռք ճամբայ ելած է Ա.
Պօլսի գալու, և կաթողիկոսական գոյքն
իւր ձեռքէն առնուեր են։ Որոշու-
ցաւ գրել Լատուծոյ թաղ. խորհրդին
որ կաթողիկոսական գոյքը պահպանէ
իւր հսկողութեանը տակ։

4. Երախու տաճարին շինութեան

ձեռնադրութեան համար որոշուեցաւ
որ հանգուցեալ Տեղապահ Ստեփան-
նոս սրբազանին ապէլ տուած տոմարի-
ները Երախու միարանութեան ձեռք
ջրուին բարեպաշտ աղբայնոց, որոյ աղա-
քաւ յատուկ պատրիարքական կոնդակ
պիտի տրուի Պօլսոյ և Գրան եկեղեց-
եաց մէջ կարգացուելու համար։

1866 ՆՈՅ. 23 Խառնակը
... խմբակը։

Չէր պատուական լրագրոյն 50 թիւ
Օրաթերթին մէջ «Ա. Թ. Զեյթուն»
եան ստորագրութեամբ նամակ մը տե-
սանք, որն որ աղբային եկեղեցեաց մէջ
Ա. Պատարագի երգեցողութեանց աղ-
բային ողբի օտար տարբեր տարբեր եղա-
նակներով կատարուելը նկատելով, ցաւ
'ի սիրտ կրօնական դատուն և նորին Լ-
մենապատիւ նախագահին ուշադրու-
թիւնը հրաւիրած է սոյն կէտին վրայ,
որպէս զի կարելի եղած ջանքը 'ի գործ
դնէ գանձը միօրինակ ու պարզ եղա-
նակներու վերածելու համար։

Երբ նամակագրին հետ մենք ալ
մեր սրտին ցաւը կը յայտնեմք այս մա-
սին. մենք ալ անոր հետ կը փափաքենք
որ եկեղեցական երգերն մի և նոյն կեր-
պով երգուին ամեն տեղ. մենք ալ իւր-
րեւ աղբային անհատ և մեր սրբազան
նախնեաց նուիրական աւանդութեանց
նախնաձախնադիր ոք՝ կը ցանկանայ ան-
փոփոխ պահել այն վեճի ու վեճ եղա-
նակները, բայց կրօնական դատը այս կա-
րեւոր խնդիրը լուծելու համար պիտի
կրնայ՝ արդեօք իր ուշադրութիւնը աղ-
բային գալոցաց մէջ երաժշտութեան
դատաւորութիւն ընող անձանց կարու-
ղութեանը ու աստիճանին վրայ ալ դար-
ձնել. ցաւօք սրտի և ամէնալավ պէտք
է խոստովանիլ որ կան այնպիսի անձե-
ռնհաս դատաւորներ՝ որոնք գեւ շա-
րականի ութ ձայները լաւ չըմբռնած,
միայն քանի մը ձայնագրի անուն թոժո-
վելով սոյն պաշտօն վարելու որոշուած
են, և միայն իրենց հաճոյիցը համեմատ
Ա. Պատարագի երգեցողութիւնը դատ
տալով տղայոց գլուխը ուղեցուցած են։

Ուստի. . . խմբակը, եւ ալ՝ ինչ-
պէս մէկ քանի անգամ՝ դարձեալ այս
անգամ ալ իմ ձայնս միացնելով վերո-
յիշեալ նամակագրին ձայնին՝ հետ՝ կը բո-
ղոքեմ՝ սոյն անկարգ ու կարեկցութեան
արժանի ընթացքի վրայ, և կողաչեմ
կրօնական պատկառելի դատուն որ ա-
ռաջարկեալ երաժշտական ժողովը ժամ
յառաջ կազմելով՝ անոր յանձնէ եկեղե-
ցական երգեցողութիւնները միօրինակ,
պարզ և նախնական ընթացքին վերածե-
լու պաշտօնը։

Եւս առթիւ կը ծանուցանեմ ար-
գոյ հասարակութեան որ մենք արդէն
Ա. Պատարագի երգեցողութեանց վեճ
եղանակները Եվրոթային ստանալով՝ նոյնը
աղբային 4—5 վարձարանաց մէջ դատ
տալու՝ և մի և նոյն կերպով երգելու
համար մեր ձեռքէն եկած ջանքն ը-
րած ենք, որն որ այժմէն կը յանձնեմք
կապիկ ժողովոյն քննութեանը։

Կալաչեմ. . . խմբակը, որ սոյն
գրութեանն ձեր պատուական և աղբօ-
գուտ լրագրոյն էջերուն մէջ տեղի մը
ձեռքէն բարեհաճիք։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԱՆՈՒՅՈՒՄ

Այսերական գորաց համար կարմիր
գօտի պէտք ըլլալով, ստոր ածուրդը 'ի
գործ պիտի գրուի յառաջեկոյ երկու-
շաբթիին՝ օրը նոյեմբեր 28 ժամը 6 լի. ուս-
տի տալու յանձնաւոր եղողները պէտք
է որ նոյն օրը Տարը Ը ուրայի կողմը
գտնուին։

ԲԵՐԻՍՊՈՒՐԿ

Բեքրագրուի Ուստի մայրաքա-
ղաքն ըլլալու արժանի է. լայնատարած

կայսրութիւն մ' այսպիսի ընդարձակ
մայրաքաղաք մ' ունենալու է՝ իրապէս
մեծ ուրուարդի մը վրայ շինուած։ Եւ-
հուն հրապարակներ, անվերջանալի փա-
ղոցներ, մեծիկ տուններ, որք դարձ-
չունին, այլ աղբեցութիւն, քանզի բոլոր
գերուն նման այս մեծ շինուածները մի-
այն իրենց մեծութեամբ աղբեցութիւն
կրնեն։ Առաւմարութեան պարտաց և
աղբեցական ապարանաց սիւներ, գրմ-
բեթաւոր պատուհաններ և աշխարհի
այլ և այլ աղբաց և դարուց ճարտա-
րապետական արուեստին զանազան ձե-
ւերը չեն պակսիր, բայց մեծագոյնը վե-
հունութիւնը զարդուց վրայ կը տրեմ։ Պա-
լատներուն շատը խիստ պարզ ոճով շին-
ւած են, աստ և անդ, քանի մը սիւնե-
րով և ուղղանկիւն պատուհաններու
միջակ շարքով մը։ Եւս պարզութիւն
նրն ունին նաեւ մանաւորաց շինուած-
ներն ալ, ուր աւելի յարկերուն ու պա-
տերուն հաստատութեան ուշադրուած է
քան թէ ճարտարապետական գարբուց։

Բայց ճարտարապետական այս իրապէս
պարզ ոճին ապաւորութիւնն առաւել
կաւելնայ փողոցներուն արտաքոյ կարգի
լայնութեամբ։ Ոչ միայն ընդարձակ պո-
ղոսայից, այլ քաղաքին հարաւային
կողմն կամ ուրիշ աղբեցական փո-
ղոցներուն մէջ ալ կարծես թէ տուները
լայնարձակ հրապարակներու մէջ շին-
ւած են։ Յայտնի է որ Ուստիոյ գե-
ղերն այն կերպով շինուած են, որ տա-
րածութիւնն առատութեամբ կը գոր-
ծածուի և օդոյ ու երկնից լուսոյն ազատ
մուտք կը տրուի։ Հարկ երկիր մը ուր
հորիզոնին սահմանը գրեթէ համաստե-
ղութիւնն է, իր բնակչաց ալ օդէն և լոյ-
սէն անորժեղու առողջասէր բնաւորու-
թիւնը տուեր է, և դաշտաց անսահ-
մանութեան մէջ ծագած գագաթներ մոյ-
րաքաղաքին մէջ ալ իր աղբեցութիւնը
պահեր է։ Ինչպէս ուստի գեղացիին տը-
նակը դաշտաց և երկնից ընդարձակու-
թեան վրայ կը նայի, այնպէս ալ Բեք-
րագրուի արուարձաններուն լեռնաձե-
տուններն իրենց առջևի հովաձեւ ըն-
դարձակ փողոցներուն վրայ կը նային։
Բոլոր տուններն ու պալատներն անխոր-
բուած են, ինչպէս են նաեւ Պերլինի և
ընդհանրապէս հիւսիսային Պերլինիոյ
ուրիշ քաղաքներուն մէջ, բայց Բեք-
րագրուի մէջ աւելի խնամք կը արու-
մաբերութեան։

Բեքրագրուի աղբեցական տեսան-
կնաց կեդրոնը Արիտի հարաւային ե-
ղերքն ու մերձակայ հրապարակներն ու
պողոսայներն են։ Պերլինի եղերքէն դէպ
'ի արեւելեան կողմն անդիակական թաղը
գացած ատենը երկու կողմէն բարձրա-
բերձ շինուածոց շարք մը կը տեսնու-
ն։ Պարոցներն ու զինուորական հաստա-
տութիւններն այնչափ ընդարձակ են, որ
թէ և դեռին բոլոր լայնութեամբ բաժ-
նուած են, բայց և այնպէս հեռուէն ի-
րենց մեծութիւնը չնուազի։ Եւս ունի
աւելի վեր կը բարձրանան օրիորդաց
եկեղեցիներուն կանաչագոյն զանգակա-
տանց ծայրերը, նրաձեւ երկայնու-
թեամբ մը շինուած քառակուսի աշտո-
րակաց վրայ։

Պարանիտայ թումերով և երկա-
թի երկայն կամարներով շինուած Ար-
իտայի կամարնայն անցելէ ետեւ, ըն-
դարձակ հրապարակներու մէջ կը հատ-
նուի, ուր է 60 միլիոնէն աւելի բնա-
կիչ ունեցող կայսրութեան մը կեդրոնը։
Եւս հրապարակներուն վրայ շինուած
ծովային պաշտօնատան գլխաւոր ճակա-
տը, որ կէս անդրկական միոն տարտ-
ծութիւն ունի, ուստիական մայրաքա-
ղաքին հրապարակներուն ընդարձակու-
թեան վրայ կրնայ գաղափար մը տալ։
Եւս պաշտօնատան արեւմտեան ճակատը
որ հարաւայնոյն կէտին չափ է, 650 ոտք
երկայնութիւն ունի։

Բիւ մ'աւելի հարաւային կողմն
է Մեծին Պերլին արձանը, իր բնա-

